

דַּרְשֵׁתִי קַרְבַּתְךָ

סיון תשפ"ו

41

על פי שיעורו של הרב איתן כהן שליט"א • השיעור נמסר בבית הכנסת פרי מגדים, צפת ת"ו • במוצ"ש פרשת במדבר, תשפ"ו

רב יוסף – סעודת יום החמישים

ולכן רב יוסף היה עושה סעודה והיה אומר: "אי לא האי יומא, כמה יוסף איכא בשוקא". איזה יומא? היום ה-50. שבורא עולם ציווה לעשות את החג הזה ב-50 ולא 51, כדי שתלמד שיש יראת חטא. אה, בגלל כזה יום לכן יצאתי – רב יוסף – בגלל היראת חטא שיש פה.

שלושת ימי הגבלה – ניצול הזמן

עוד דבר שיש: סומך לחג שבועות נכנסים לשלושת ימי הגבלה. כל אחד יראה בעצמו לנצל את הזמן הזה. שהזמן לא יעבור לבטלה. תעשה לעצמך את הסדר הזה בראש: כשיסתיים חג שבועות, האם אתה תרגיש מצוין, האם תרגיש יותר טוב עם עצמך? אם אתה מרגיש, שבעזרת השם שייגמר החג, אתה תרגיש – ברוך השם, עבר עליי יום טוב, היה לי ממש מוצלח – סימן שאתה בעלייה. אבל אם אתה מרגיש – עבר עליי עוד יום, בסדר, אבל לא משהו גדול – אה, זה לא טוב. בן אדם צריך להרגיש את זה על עצמו.

הניסיון הגדול – חוסר חשק ללמוד

אין בן אדם בלי ניסיונות. אין! והניסיון הגדול שיש לנו – שאין לנו חשק ללמוד. בן אדם אומר: "תשמע, אני רוצה באמת ללמוד, אבל אין לי חשק" זה הניסיון! מה חשבת, שניסיון צריך לרדת איזה עב"ם משמיים שיאמר לך: שמע, אתה בניסיון? לא! פתאום בורא עולם לוקח לך את החשק ללמוד – בזה אתה בניסיון. בן אדם צריך לדעת – בדרך כלל זה עובר מהר. אתה מתחיל ללמוד טוב, וזה ממשיך. כבר הביאו בשם הרב וולבה, שמי שזוכה ללמוד בימים האלו כמו שצריך, זוכה שכל השנה כולה יהיה לו הצלחה בלימוד התורה. יש מלא בבלולים, יש מלא בעיות – תיתן לעצמך בשלושה ימים האלו הרבה כוח ללימוד התורה.

מעלת לימוד התורה – נפש החיים ותנא דבי אליהו

שלא נחשוב שלימוד תורה זה עוד איזה מצוה. יש בן אדם שחושב: טוב, אני קיימתי מצוות, איזה יופי, אני לומד תורה, זה גם נחמד. זה לא ככה. זה עולם אחר לגמרי.

כל המצוות כולם, כותב בנפש החיים: אם אדם יעשה את כל המצוות כולם כולם, בקדושה, בטהרה, במחשבה טהורה – מצוות אלו כבדות מאוד – קח את כולם ביחד, זה לא כמו לימוד תורה אחד לא לשמה – לימוד תורה שאתה לומד לשם כסף – זה לא דומה, לא מתקרב. כי לימוד תורה גבוה מעל גבוה.

התנא דבי אליהו (סוף פרשה ג) כותב: "לפי שכל מצוות שעושה אדם בעולם הזה אין בהם כח להאיר אלא כאור הנר בלבד, אבל תורה מאירה מסוף העולם ועד סופו" הלימוד תורה – מאיר מסוף העולם ועד סופו. לא איזה עוד נר.

לכן עכשיו, בשלושה ימים האלו ואחר כך חג שבועות, בן אדם יכנס עם הלב. לשבור את עצמו, להתמיד בלימוד התורה, שהזמן שלו יהיה מנוצל בלימוד תורה. אין יותר גבוה מזה. תעשה מה שלא תעשה בעולם. את כל המצוות שתעשה, את כל מה שלא תעשה – לא מתקרב ללימוד תורה. לא מתקרב.

אלא מה? מה אני אגיד לכם? בן אדם לא מרגיש את זה. אבל אם תיסע לאירופה, שבועיים לפחות של ביטול תורה, ותעשה שם איזה גלגול שלג, ואחר כך אתה חוזר – וואי, איך אתה מרגיש? אין מי שישווה לי. אין אין. מתוקן, תיקן את העולם הזה – בגלגול הזה, בגלגולים הבאים, גם שהיו גם שיבואו, הכל מתוקן. ככה בן אדם מרגיש, והוא לא יודע – זה היצר הרע עצמו – נותן לך את ההרגשה הטובה שאתה מושלם ואתה בסדר. העיקר אל תלמד תורה.

העיקר שלנו זה שבן אדם ישב וילמד ילמד ילמד. כל מתן תורה, כל מה שניתן לעם ישראל – זה רק בזכות לימוד תורה. לפעמים, בגלל שאנחנו כל הזמן קרובים לתורה, מרגישים שזה בסדר, זה נחמד, למדת פחות למדת יותר, אני בסדר. לא! עכשיו זה זמן שתרגיש שכל רגע זה מצוות עשה דאורייתא. כל מילה זה משהו יקר מאוד. לכן בן אדם יתן בשלושת ימי הגבלה – הרבה כוח ללימוד תורה.

ספר "לרעך כמוך" – סיפורו של הרב דוד אריאב

יש ספר שנקרא "לרעך כמוך", אולי נתקלתם בו. זה ספר של הרב דוד אריאב שליט"א. הוא סיפר לי לפני הרבה שנים. שיום אחד הוא נכנס למשבר גדול מאוד, הוא אמר: למדתי בישיבה קטנה שלוש שנים, למדתי בישיבה גדולה עוד חמש שנים, למדתי בכלל 20 שנה. אני שנה ליד ספר. מה יש לך ביד? אני עושה חשבון – מה יש לי ביד? 28 שנה, אתה יודע מה זה? וגיילתי שאין לי כלום. שום דבר. ונכנסתי למשבר. שלושה חודשים ישנתי. הייתי ישן, קם לתפילה, הולך לישון. אי אפשר לתאר מה אני עברתי, ללכת לעבוד – כבר לא היה לי חשק. ללמוד תורה – הבנתי שזה לא בשבילי בכלל. וככה ישנתי כל היום. עד שפגשתי את הרב יעקב הלל, והוא אמר לי: "תכתוב ספר בהלכה, משהו שלא

סיפור המהר"ם מלובלין והגביר

המהר"ם מלובלין הלך להתרים איזה גביר אחד עשיר, לטובת הישיבה. הגביר הזה היה עם הארץ שיעור חזון איש, משהו טוב. אומר לו הגביר: אתה יודע, אני מאוד מאוד אוהב את חג שבועות. למה? בחג שבועות אוכלים עוגת גבינה, אני מאוד אוהב. אבל אני גם עושה לזה הכנה. מה, איזה הכנה? אשתי מכינה לי כל יום בספירת העומר לביבות חלבויות. כל יום כמניין הספירה. זאת אומרת, אם היום 20 יום לעומר – אני אוכל 20 לביבות. אם 30 יום לעומר – אני אוכל 30 לביבות. ככה אמר לו.

שואל אותו המהר"ם מלובלין: ואם יום אחד אתה שוכח לאכול לביבות? אומר לו: ממחר אני אוכל אותה בלי ברכה.

לפעמים אנחנו גם נמצאים שמה. הראש שלנו יותר מדי שקוע באוכל. יש נהגו לאכול מאכלי חלב – מהמנהג זה עבר להיות הלכה למשה מסיני! אוי לו, אוי לנפשו למי שיעבור עליו חג שבועות והוא לא אכל מאכלי חלב. טוב היה לו שנהפכה שלייתו על פניו וטוב היה שלא בא לעולם, הרי זה מתחייב בנפשו! איפה אנחנו נמצאים?! יזכה אותנו השם שנאהב את התורה כמו עוגת גבינה. כן, יהי רצון, לפחות שנרגיש את המתיקות הזאת.

קושיית המגן אברהם – מדוע חג השבועות ביום החמישים?

המגן אברהם שואל קושיה נוראה: הרי אם נספור את ספירת העומר כשעם ישראל יצאו ממצרים, יוצא שיום מתן תורה היה ביום 51. עם ישראל יצאו ביום חמישי, ספירת העומר התחילה ביום שבת – ליל שישי. תספור שבעה שבועות. לכולי עלמא התורה ניתנה בשבת, יוצא שהתורה ניתנה ביום 51. שואל המגן אברהם: למה התורה ציווה לעשות את חג שבועות ביום החמישים? יש כמה תירוצים.

תירוץ המהרש"א – יראת שמיים קודמת לתורה

המהרש"א אומר יסוד נורא: עם ישראל הצטוו מאז שיצאו ממצרים, לקדש את עצמם, להוציא את עצמם מטומאות מצרים, וכל יום התקדשו, ויצאה עוד טומאה ועוד טומאה. ולכן כותב הרב אברבנאל שאנחנו אומרים בקידוש "זכר ליציאת מצרים". והרי נשמע מזה שאומרים שהמצריים יצאו ממצרים, חסר את האות מ', היה צריך לומר "זכר ליציאה ממצרים". ככה שואל האברבנאל.

ומתוך, שכל המטרה זה שנדע – שאנחנו יצאנו – זה לא נפקא מינה. נפקא מינה שהטומאה יצאה מאיתנו. אז כל יום הייתה הכנה שהטומאה יצאה מאיתנו. מתי עם ישראל הגיעו להכנה המושלמת? ביום 50. שאז היו טהורים לגמרי, וביום 51 ניתנה התורה.

אומר המהרש"א, וזכר לזה התורה ציווה – תעשה את חג השבועות ביום 50. למה? כדי שתלמד שיראת חטא קודמת לתורה, גם במעלה וגם בזמן. יש מדרגה יותר גבוהה – יראת חטא. ככה מביא המהרש"א בח"א מסכת עבודה זרה דף ג' נורא!

פחד מאלוקים – חסרה יראת שמיים

תדע לך, אתה יכול ללמוד הרבה תורה – לפני התורה, לפני הכל, תכניס לעצמך יראת חטא. פחד מאלוקים. אין לנו פחד מאלוקים, היום לא מדברים על פחד מאלוקים, לא מזכירים. מדברים רק מעלות – אם תלמד תקבל ככה ויהיה לך שכר ויהיה לך זה. ואם לא? ישברו לך את העצמות. אבל את זה לא אומרים לנו, אומרים 'דור חלש'. איך מקבלים יראת חטא – זה נקנה בפחד. זה יראה, זה יראה. מה זה יראה?

סיפור הרב דון סגל – הפחד מעבירות

סיפור הרב דן סגל: היה איזה אברך שדיברתי איתו עשרות פעמים על איזה דבר מסוים, ולא עזר שום דבר. אחרי תקופה הוא בא אליי ואמר לי: הרב, ברוך השם, יצאתי מזה לגמרי. שאלתי אותו: איך יצאת מזה? האברך אמר: אני אגיד לך. פגשתי איזה אברך, סיפרתי לו מה שאני סובל. הוא אמר לי: אני רוצה שתשב באיזה חדר לבד ותחשוב לעצמך שקיבלת צרעת והייסורים נוראיים, ואתה צורך מכאבים, והרופאים אומרים שאין תרופה, תיכנס לזה, תחשוב על זה כמה פעמים.

פעם אחת חשבתי ולא התרגשתי. אבל אחרי כמה פעמים הבנתי שיש פחד מעבירות, ומאותו זמן – גמרנו, יצאתי מזה לגמרי.

צריכים לדעת, יש כזה מושג שנקרא יראת חטא. יש כזה מושג שיש עונש. זה דוחף אותך קדימה. אנשים חושבים: לא, זה לא יעשה לך שום דבר. הפוך! ככל שיש פחד ויש מורא, יותר דוחף אותך להתקדם.

נמצא" אמרתי: מה, אני אכתוב ספר בהלכה? החלטתי לכתוב ספר הלכות של בין אדם לחברו, עם מלא סיפורים ודוגמאות. שכן אדם ירגיש שזה קשור אליו.

דוגמה – מריבות על מזגן בבית המדרש

דוגמה אחת לזה שמצויה מאוד – אין בית מדרש בעולם שלא רבים על מזגן. נכון או לא? תמצא לי מקום שלא – תדליק, תכבה, קר לי, חם לי – נכון!?

שניים רבו על המזגן ואחד האברכים אמר להם: תפסיקו לריב! כשאני לומד, לא אכפת לי, לא קר לי ולא חם לי. כותב שם הרב: הרי זה אין לו חלק לעולם הבא! על המילים שהוא אמר. למה? הרי זה מתכבד בקלון חברו.

זה מאוד מצוי. יש שמה מלא דוגמאות. אתה מתחיל לקרוא אותם, אתה אומר: "תשמע, אני שמה!". נראה לך "אני רחוק מהדברים האלו". פתאום אתה מתחיל להוריד את זה לשטח שלנו, אתה מתחיל לראות – וואי, עד כמה אני קרוב לדברים האלו.

היום, הוא סיפר: אני נמצא בכלול של אהבת שלום של הרב יעקב הלל, יש שם 200 אברכים, הוא האברך הכי טוב מכולם. אבל מאיפה זה הגיע? זה הגיע מהמסבר!

חשבון נפש לקראת מתן תורה

החשבון נפש הזה מפחיד מאוד, אנחנו עכשיו הולכים לקבל את התורה, תגיד לי, אתה כבר בכלול, אתה נמצא באיזה מקום, אתה בדף היומי – מה יש לך ביד? כמה זמן מתבזבז לנו? יודע כמה זמן? מתי בן אדם פעם עבר ש"ס משניות? מתי בן אדם פעם עבר נ"ך? לא – אין לו זמן. למה אין לך זמן? יש הרבה זמן מיותר, ויש הרבה מה ללמוד.

הצעד הראשון – להיכנס תחת מחייבים

כל אחד יעשה לעצמו סדר, יעשה 'מחייבים'. כותב רבי ירוחם ממיר: הצעד הראשון בישיבה – להיכנס תחת 'מחייבים'. אין בן אדם שאין לו רצון טוב ללמוד. מי לא רוצה להצליח? אבל זה לא עוזר. חייב להיכנס תחת 'מחייבים'. יהיה לך 'מחייב' – אתה תלמד. אין לך 'מחייב' – אתה לא תלמד. גם אם יש לך רצון מאוד ללמוד.

'המחייב' הזה – לפעמים זה בית מדרש. אני בבית – לא לומד. אבל בבית מדרש אני יותר יכול ללמוד. אצל אחד כזה יש חובה לבוא לבית מדרש. יש אחד שגם בבית מדרש הוא לא ילמד, אבל חברותא הוא מאוד ילמד. החברותא דוחפת אותו. חייב שיהיה לך חברותא, חייב! בלי זה לא תצמח.

חשבון – מה יש לך ביד?

בן אדם עכשיו עושה חשבון – עוד שנה עוברת, ומה אתה יודע מכל התורה כולה? מה יש לך ביד? אחד אומר: תשמע, אני לומד בעיון. בכבוד... בוא נבחן אותך בעיון – אין כלום! בקיאות, אתה יודע דף אחד בעל פה? דף אחד?

גדולי ישראל למדו הכל בעל פה

גדולי ישראל ידעו ראשונים אחרונים, סיפר אחד התלמידים של ר' דב יפה: פעם ר' עברתי ליד ר' דב, והוא שאל אותי: מה אתה לומד? אמרתי לו: בית יוסף. אמר לי ר' דב: נו, בכבוד, בוא נלמד. אני חשבתי לעצמי: מה זה "בוא נלמד"? אני יודע שהוא יודע להגיד שיחות, אבל מתי הוא פתח בית יוסף? פתאום אני רואה שר' דב אומר את כל הבית יוסף על פה!

גדולי ישראל למדו הכל בעל פה, אתה שומע כל מיני סיפורים על גדולי ישראל, הביאו להם איזה דף שהיה חסר בו, והם השלימו אותו. הם למדו, חזרו, שינו.

הרב אלישיב – חזרה 300 פעמים

הרב יצחק דרזי, היה שמש של הרב אלישיב. אמר לו הרב אלישיב: כל אברך שבא לפה לשאול שאלה, תגיד לו שאם הוא לא חזר על החומר 50 פעמים – שלא ישאל אותי, הוא עושה ביטול תורה! למה? שיחזור 50 פעמים, יתבררו לו הסוגיות. שאל אותו: וכבודו, כמה פעמים למד? אמר לו הרב אלישיב: אני מתחיל מ-300 פעמים. ואני יודע שגם בן אדם שאין לו שכל, אם ילמד 300 פעמים – הוא יזכור טוב.

אנחנו לומדים פעם אחת וכבר רוצים להבין את המסקנה, את ההוה אימנא, את ההלכה, מה יסוד מחלוקתם, רוצים להבין את הכל. כל אחד יעשה לעצמו סדר – אני חייב לגדול! אי אפשר שכל שנה מתן תורה, ולא יישאר כלום ביד. חייב שיהיה סדר.

מגילת רות – כוחם של גומלי חסדים

חז"ל אומרים: מגילת רות, אין בה הלכות, לא איסור והיתר ולא שום דבר. יש הרבה קושיות על המדרש הזה. אם כן למה נכתבה? להודיעך שכון של גומלי חסדים.

איזה שכר יש שמה? יש שמה שני עניינים של שכר. שכר על כך שרות עשתה עם נעמי, עם החיים ועם המתים. והשכר השני – מה שבועז עשה עם רות.

ותראה מה זכינו, זכינו שיצא דוד המלך – מלך המשיח. תראה מה יצא מחסד – עולמות!

סיפור הרב חיים קרייזוירט – חסד שהציל חיים

סיפר רבי חיים קרייזוירט: הייתי בישיבה. היתה עניית נוראה. היינו 400 בחורים, ל-100 בחורים היה מיטה לישון. השאר – או ישנו על הרצפה, או על הסטנדר, או על הספסל, לא היה משהו אחר.

יום אחד הגיע בחור לישיבה, קראו לבחור הזה "אברהם משנה". אברהם היה עיוור – הוא ידע להגיד משניות בעל פה. לכן קראו לו "אברהם משנה". איפה הוא יישן?

חיים אמר: אני בינתיים אתן את המיטה שלי לאברהם, ונקווה שמחר אולי יהיה איזה מזרון. אבל לא היה. היה עניות, לא היה כלום.

רבי איסר זלמן מלצר שהגיע לוולוז'ין, הנציב אמר לו: יום ראשון תאכל פה, יום שלישי תאכל פה, יום חמישי תאכל פה. אומר לו: הרב, ושני ורביעי – איפה אני אוכל? הוא אמר לו: באת לישיבה לאכול! יומיים צריך לצום, זה ברור. היה עניות, אין לנו הבנה בזה. וכל זה רק ארוחת צהריים. מי דיבר על ארוחת בוקר וארוחת ערב?

שנה שלמה שחיים ישן על הרצפה ואברהם ישן על המיטה של חיים. השם ירחם, ונגזרה הגזירה והתחילה השואה, והגרמנים היו מסודרים, עברו ממקום למקום, והגזירה הגיעה לישיבה.

סיפר חיים: הגרמנים עמדו בפתח של הישיבה, וכל בחור קראו בשם שלו, לכל אחד היה דקה, או להגיד וידוי או קריאת שמע, אולי שתיהם ביחד, כמה דקות הבחור עמד על קיר המוות – וחסלו אותו.

באחד הפעמים אמרו: חיים! וגם אני יצאתי. עמדתי מול קיר המוות. פתאום הרוצח אומר לי: "חיים, חבל עליך, אתה בחור מאוד יפה. אני אירה עקום, תתכופף ותברח" וככה היה. הוא ירה עקום, התכופפתי, ברחתי. הייתי בתוך בור של ביוב יומיים, משם ברחתי. אחר כך עליתי לארץ ישראל.

זה רבי חיים קרייזוירט, ידע את כל הש"ס בעל פה, גאון הגאונים. הוא אמר: מכל ה-400 בחורים נשארתי היחיד! תליתי את ההצלה שלי בזה שנתתי לאברהם את המיטה. אם הייתי אומר: היום אני אתן את המיטה, מחר אתה תיתן, מחר זה יתן – גורלי היה כמו כולם.

המגילה הזאת נכתבה להודיעך כוחם של גומלי חסדים. מה בן אדם שעושה חסד יכול לזכות.

סיפור הרב שלמה לבנשטיין – 22 שנה בזכות חסד

סיפר הרב שלמה לוינשטיין: הייתה שבת חתן לאחי בבני ברק. אמא שלי לא רצתה לבוא אליי. הלכה לחברה שלה. באחד בלילה [זה היה בכ"ה אב תשמ"ט], אמא שלי הגיעה למארכת שלה, ואמרה: תעשי טובה, תזמיני לי אמבולנס עכשיו, דחוף. עד שהיא הזמינה, ועד שזה – כבר לא הספיקו להציל, נפטרה. אמא שלו הייתה בת 53.

אומר: במוצאי שבת התקשרתי לאחי הבכור, הוא בא והוא סידר את כל העניינים, את כל ההלוויה, כשישבנו שבעה – ככה הוא מספר – אז הוא אומר לי: אתה יודע, שלומי, אני התקרבתי לאמא ואמרתי לה באוזן: אמא, תבואי אליי, תספרי לי למה נפטרת צעירה.

ובסוף השבעה אמא שלו באה אליו בחלום. היא אמרה לו: נגזר עליי להיפטר מן העולם לפני 22 שנה, בלידה של שלמה. ובאמת הלידה הייתה מאוד קשה. אבל בגלל שעשיתי הרבה חסדים – הוסיפו לי עוד 22 שנה.

בן אדם שעושה חסד – הראשון שמרוויח מזה, זה הוא. 22 שנה! אתם יודעים איזה זכויות אלו? כמה בן אדם יכול לזכות בכל יום שהוא זוכה לחיות!

סיום – כוחם של גומלי חסדים

מגילת רות הזאת למה נכתבה? ללמד אותנו כוחם של גומלי חסדים. כמה בן אדם יכול לעשות – עולמות!

כל בן אדם בנוי להאיר פנים. אף אחד לא יכול להגיד: לי זה לא מתאים. לפתוח גמ"ח של כספים – לא כל אחד יכול לפתוח. צריך להיות קשוח. אבל להאיר פנים – כל אחד יכול.

אז תדע, לפעמים מחסד אחד שעשה בועז – ועד היום אנחנו אוכלים את הפירות האלו. לכן כל בן אדם ילמד לעשות חסד ובפרט בתוך הבית – תתחיל מהבית, ואחר כך עם החברותא, אחר כך תצא החוצה.

זכה אותנו השם בימים הקדושים האלו שנכנסים, שנזכה לאהבת התורה, לחשק ושמחה בלימוד התורה. שנזכה שיהיה לנו זיכרון טוב. שנזכה להצלחה בלימוד. שנזכה שכל בנינו ובנותינו יהיו עובדי השם אמיתיים. שנזכה שהתורה תתאהב בנו, ואנחנו גם כן נתאהב בה. והשם יעזרנו על דבר כבוד שמו, אמן ואמן.